

tak Kazinczyék a „szász–magyar vitáról” a modern nemzetfogalom kialakulásának hajnalán (lásd Szabó Ágnes tanulmányát). Ismeretes, milyen megbotránkozást és történelmietlen megféleltetéseket indukál Karl Marx *A zsidókérdéshez* című pamfletje; nos, Kazinczynak is lenne mit magyarázkodnia, ha korából és világából kiragadva egy mai Kazinczy-ünnepségen találná magát.

Erre persze nem kerülhet sor, de a mellszobor lelepleződik, s nemcsak az ünnepelt márványhalántékán feszülő eret van alkalmunk tanulmányozni, vagy a homlokát meglegyintő pillangót, hanem a körülötte kirajzolódó kultusz szabályait, s életében kialakult kapcsolati hálójának kacsakaringós térképét is. A GPS-készülékek szóhasználatával élve tekinthető e kötet a Kazinczy-világban való biztonságos közlekedéshez szükséges „újratervezésnek” is.

KÉPES GÁBOR

(*Szerkesztette Czifra Mariann, Gondolat Kiadó, Budapest, 2009, 254 oldal, 2490 Ft*)

MIKLÓS ÁGNES KATA:
Bűnös szövegek
Bevezetés a detektívtörténetekbe

A krimiolvasás bűnös szenvedély, nem pusztán olcsó kikapcsolódás. Már annak számbavétele is meg-

töltene egy vaskos kötetet, mely neves írók és komoly gondolkodók hódoltak titokban ennek a szenvedélynek. Nem kevés közülük pedig egyenesen titkolta és szégyellte ezt az elhajlást. Szerencsére manapság mintha jobb körökben is egyre elfogadottabbá válna a krimiolvasás, illetve a krimiről magáról folyó elméleti csevely. Eközben persze maga a krimitermelés sem szünetel, és ennek a meglehetősen konzervatív hajlamú műfajnak a ráncfelvarrásait is rendre elvégzik a szorgos kezű sikerszerzők. Nem is beszélve holmi pimasz posztmodernekről, akik már jó ideje trükközik szét a műfajt a populáris kultúrával flörtölő irodalmárok legnagyobb örömeire (akiknek így már nem kell pironkodva rejtegetniük elkötelezett „krimibusz” voltukat).

Miklós Ágnes Kata most megjelent kötete is olvasható egy szenvedélyes „krimifan” öniromikus valomásaként, ugyanakkor könnyed, de alapos bevezető gyanánt is jó szívvel ajánlható azok számára, akik szeretnének többet tudni a műfaj ki-, majd átalakulásának történetéről. Az ismert történeti ív (Poe Auguste Dupinjétől kezdve a királynő, vagyis Agatha Christie tündöklésén át a helyszínelős sztorikig és egyéb műfaji hibridekig) elbeszélése mellett a szerző olyan ritkábban tárgyalt oldalhajításokat is bemutat, mint a *roman policier* („rendőrs krimi”), vagy a *crossover fiction* termé-

kei, melyekben az ismert krimifigurák járkálnak ide-oda a fikciós síkok között. A legelvadultabbak egyike feltehetően a Philip José Farmer által teremtett crossover-univerzum, amin belül egy genetikai mutáció igen „jelentős” családok életét bolygatja meg, többek között Arsène Lupin felmenőit, Holmes nagyszüleit vagy éppen egy Greystone névre hallgató angol arisztokrataét, akinek az egyik leszármazottja

a kissé köznapibb Tarzan névre hallgat majd. Merészen hangzik? Elsőre talán igen, de Miklós Kata rávilágít arra is, hogy ha nem is ilyen merész megközelítésben, de a műfaj történetén belül nem ritkák az ilyesfajta be- és megidézős kísérletek. Még az olyan tisztes szerzők sem fogták vissza magukat, mint Christie, ha a konkurenciának, netán önnön írásművészetüknek a parodizálása volt a cél. Sőt a kötet egyik legjobb része éppen az, amikor a krimi királynőjének a viselt dolgairól olvashatunk, beleértve azt az ellentmondásos viszonyt is, amely Dame Agatha és „kedvenc” hősei (Poirot és Miss Marple) között állt fenn.

A kötet az eredetileg a marosvásárhelyi A Hét című folyóirat felkérésére írt cikkek átdolgozott gyűjteménye. Talán ez is közrejátszik abban, hogy a szöveg nem csupán esszéisztikus, de kimondottan in-

formatív is, ráadásul szórakoztató („fecsegni fogok” – tesz vallomást a szerző már a könyv elején). Miklós Kata nem csak azokkal a szövegekkel kíván foglalkozni, amelyek „kiállták az idő próbáját”, és a kényesebb ízlés jegyzedői által is bebocsátást nyertek a magasabb irodalom szférájába. A szerző elképesztő mennyiségű „szennyet” és limonádét olvasott el, minek köszönhetően valóban sikerül leásnia a mű-

faj legmélyebb gyökereihez. Ezáltal meggyőzően képes megmutatni, hogyan alakultak ki és miként mutálódtak a műfaj jellemző jegyei, vagy nyomon követni az olyan „archetipusok” karrierjét, mint a Holmes alakjában tökélyre vitt analitikus detektív, vagy a *hardboiled* krimik zűrés életű és keményöklű magánkopója. De arról is bőven van mit mondania, hogyan is állnak a híres detektívek a magánélettel, miért férfimunka a krimiírás, és hogy miként is olvad össze egyes krimiírók magánélete az általuk teremtett hősökével. Szellemes és alapos munka, ráadásul akár az aktuális esti, elalvás előtti krimink helyett is olvashatjuk, persze csak ha bírjuk az izgalmakat.

P. SZATHMÁRY ISTVÁN

(Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2009, 268 oldal, 2700 Ft)